

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 6/2025 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- apulaisosastopäällikkö Otto Saxén, puolustusministeriö
- yksikön johtaja, prikaatikenraali Markku Viitasaari, puolustusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Kosti Honkanen, puolustusministeriö
- osastopäällikkö Petri Hakkarainen, ulkoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Annika Naskila, ulkoministeriö
- tiiminvetäjä Heli Hyypiä, ulkoministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi Pohjois-Atlantin liiton jäsenyyttä koskeneen hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp) jälkeen tunnistetut puolustusvoimista annetun lain Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevat säädösmuutokset sekä muutoksia yksittäisiin puolustusministeriön toimialan säädöksiin ja tieliikennelakiin. Esityksessä on kuvattu kattavasti niitä toimintoja, joihin Suomi on liittokunnan jäsenyyden jälkeen osallistunut, tai joihin Suomella on jäsenyyden myötä mahdollisuus osallistua.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää Puolustusvoimien tehtäviä säätämällä nimenomaisesti Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta koskevasta tehtävästä. Lisäksi tavoitteena on vastata lainsäädännössä käytännön tarpeisiin, joita Nato-jäsenyyden ja puolustusyhteistyön myötä lisääntyvästä ulkomaisten joukkojen toiminnasta Suomessa aiheutuu. Tavoitteena on parantaa Puolustus-

Valiokunnan lausunto UaVL 2/2025 vp

voimien kykyä ulkomaisen avun vastaanottamiseen ja sen harjoitteluun osana puolustusyhteistyötä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanoa.

Valiokunnan perustelut

Esityksessä esitetään muutoksia useampiin puolustusministeriön toimialan säädöksiin ja tieliikennelakiin. Ulkoasiainvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa käsiteltiin valiokunnan toimialan mukaisesti erityisesti keskeisten ehdotusten suhdetta kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettuun lakiin.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi selkeyden vuoksi nimenomainen maininta Pohjois-Atlantin liitosta Puolustusvoimista annetun lain kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskeviin säännöksiin (4 a ja 12 §). Saadun selvityksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla ei ole suoraa vaikutusta Puolustusvoimien toimintaan, sillä Pohjois-Atlantin liitto lukeutuu jo aiemmin pykälissä säädettyihin kansainvälisiin järjestöihin. Ulkoasiainvaliokunta puoltaa ehdotusta ja katsoo, että Pohjois-Atlantin liitto on tarkoituksenmukaista mainita nimenomaisesti säännöksessä huomioiden sen merkitys Suomen nykyiselle puolustusjärjestelmälle.

Valiokunta yhtyy esityksen yleisarvioon, että Nato-jäsenyydellä on merkittäviä vaikutuksia puolustushallintoon ja puolustuspolitiikkaan. Samalla valiokunta korostaa, että Nato-jäsenyyden vaikutukset koskevat puolustuspolitiikan lisäksi ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja Nato-asioiden kansallinen valmistelu edellyttää kokonaisvaltaista ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista tarkastelua. Valiokunta korostaa tämän merkitystä erityisesti keskeisissä kansallista valmistelua ja päätöksentekoa edellyttävissä asiakokonaisuuksissa. Nopeassa muutoksessa olevassa turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä ulko- ja turvallisuuspoliittisen arvioinnin merkitys korostuu entisestään ja myös teknisissä kysymyksissä saattaa olla UTP-merkittävyyttä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä on puolustusvoimien tehtävien osalta todettu tarve päätöksenteon harkintaan tapauskohtaisesti kokonaisarviointiin perustuen. Valiokunta yhtyy huomioon kokonaisarvion merkityksestä ja katsoo myös tämän korostavan puolustuspoliittisen tarkastelun lisäksi ulko- ja turvallisuuspoliittisten näkökohtien huomiointia Natoon liittyvässä kansallisessa päätöksenteossa.

Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on todettu, että tässä yhteydessä ei ole nähty tarpeelliseksi muuttaa kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettavaa lakia. Sen muutostarpeita on tarpeen arvioida kattavasti, kun koke-musta sekä lain soveltamisesta Nato-jäsenyyden aikana että Naton toimintatavoista ja päätöksentekoprosesseista on saatu. Valiokunta yhtyy edellä sanottuun, korostaen myöhemmin annettavan kokonaisvaltaisemman esityksen huolellista valmistelua, muun muassa sen arvioimiseksi, soveltuuko nykyinen kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa säädetty päätöksentekomenettely sellaisenaan Naton toimintaan vai vaatiiko se uudelleen tarkastelua.

Valiokunnan lausunto UaVL 2/2025 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ulkoasiainvaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.4.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Sofia Vikman kok
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Ville Skinnari sd
varajäsen Tuula Väättäinen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala